

ROLE ŘEDITELE ZÁKLADNÍ ŠKOLY V PROCESU DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ

Jan Bilík

Abstrakt: Výzkumný projekt je zaměřen na ředitele českých základních škol a jejich roli v procesu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, na jejich vyrovnávání se zodpovědností za vzdělávání pedagogických sborů. Jedná se o jeden z řady výzkumných projektů, které se této problematice věnují. Jeho cílem je konfrontace teoretických poznatků, výzkumu a praktické realizace dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků z pohledu ředitelů základních škol. Výsledky výzkumu mohou sloužit jako podklady pro další směřování tvorby celostátní koncepce dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a to ve vazbě na projekty v této oblasti již uskutečněné, probíhající či připravované.

Klíčová slova: pedagogický pracovník, ředitel školy, další vzdělávání pedagogických pracovníků, další vzdělávání učitelů, profesní standard učitele, kariérní systém pedagogických pracovníků

Abstract: *Headteacher's role in the process of further education of teaching staff in elementary school - Research project targets headteachers of Czech elementary schools and their roles in the process of further education of teaching staff, their responsibility for education of teaching staff. It is one of the series of research projects which focus on these issues. The ambition is to review the theory, the research and practical implementation of further education of teaching staff from headteachers' perspective. Results of the research may serve as a base for the formativ of a national conception of further education of teaching staff and they should be in line with the latest projects, current projects and coming projects in this area.*

Key words: *teaching staff, headteacher/headmaster, further education of teaching staff, in-service teacher training, standard of teacher's profession, path system of teaching staff*

1 Úvod

V roce 2006 zadalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) své přímo řízené organizaci Národnímu institutu pro další vzdělávání (NIDV) úkol začít pracovat na úpravě celostátní koncepce dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP). Už z prvních analýz se zdálo, že je nutno při úpravách systému DVPP mít na paměti jeho úzkou provázanost s profesní dráhou pedagogických pracovníků. V prvních návrzích koncepce byl zapracován i návrh kariérního systému učitelů. Později bylo však od těchto snah upuštěno a koncepce se zaměřila pouze na koncepci DVPP. Výsledkem roční práce týmu odborníků byl materiál

s názvem „Návrh řešení problematiky systému DVPP“. Na platformě tohoto materiálu vznikl v roce 2009 pod vedením K. Tomka koncepční materiál s názvem „Vize systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků do roku 2015“.

Provázanost systému DVPP s profesní dráhou učitele je zmiňována i u dalších autorů, kteří se problematice dalšího vzdělávání učitelů věnují (např. Lazarová, 2006; Kohnová, 2004; Průcha, 2002).

Nelze opominout ani další klíčový prvek, který je ve vazbě k DVPP a to snahu o přípravu standardu učitele. Zde můžeme zmínit projekt MŠMT pod názvem „Tvorba standardu profesní způsobilosti a výkonu profesní činnosti učitele“, jehož odborným gestorem byl K. Rýdl.

Dalším projektem, který si dal za cíl pojmenovat, co je kvalita učitele a jak by měl učitel v podmínkách kurikulární reformy vypadat, je sedmiletý výzkumný projekt Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy nazvaný Učitelská profese v měnících se požadavcích na vzdělávání, který je plánován na období 2007/2013 (hlavní řešitel: Spilková).

Pravděpodobněji nejpropracovanějším projektem MŠMT v této oblasti, vznikl v letech 1997/1998, byl návrh projektu Program Učitel, v jehož části Odborný růst pedagogických pracovníků, byla nastíněna možnost vývoje učitelovy profesní dráhy. Cílem projektu bylo motivovat pedagogické pracovníky k dalšímu vzdělávání, vytvářet personální zázemí pro potřeby dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a řídicích pracovníků na různých úrovních školské soustavy. Materiál obsahoval i ilustrační příklady, které názorně ukazovaly možnou podobu jednotlivých dokumentů a požadavků na získání jednotlivých stupňů kvalifikace učitele (MŠMT, 1998).

Ve své době šlo o promyšlený a kompaktní materiál, který byl v rámci rozsáhlého připomínkového řízení podroben kritice jak laické, tak zejména pedagogické veřejnosti. Vzhledem k tomu, že navržený systém požadoval nemalé finanční prostředky, jeho realizace ztroskotala. Přestože se záměr dosáhnout pro resort školství samostatné odměňování doposud nepodařilo realizovat, byly stanoveny principy kariérního systému a posun v kariéře již není závislý jen na délce pedagogické praxe. Postup v rámci kariérního systému (zejména v jeho vyšších stupních) je budován na principu povinné certifikace (osvědčení o způsobilosti), získané ve vzdělávacích institucích ve vzdělávacích programech, které jsou akreditovány ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT, 2009).

Ústav pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně připravuje v rámci své vědecko-odborné činnosti výzkumný projekt s názvem „Role ředitele základní školy v procesu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků“.

2 Cíl

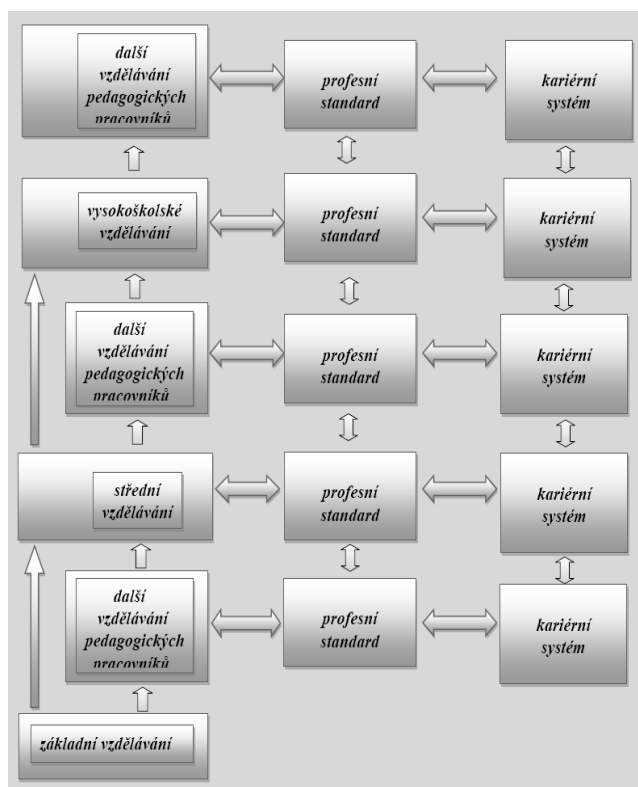
Hlavním cílem projektu je poznat a popsat roli ředitele české základní školy v procesu DVPP; zjistit míru jejich identifikace s touto rolí; poznat a popsat rozpor mezi teoretickými požadavky kladenými na ředitele

v dané oblasti a reálnými možnostmi škol; získat a vyhodnotit náměty ředitelů škol na změnu jejich role v procesu DVPP; konfrontace závěrů výzkumu s již publikovanými teoretickými poznatky a výzkumnými závěry zaměřenými na danou oblast.

Vedlejším výzkumným cílem je popis příkladů praktické realizace DVPP v českých základních školách; analýza dokumentů vybraných zemí Evropské unie¹ zaměřených na zvolenou výzkumnou oblast; formulace jednoho z možných východisek pro stanovení dalšího postupu při dotváření koncepce DVPP v České republice.

Pokusme se tedy přijmout tezi, že existuje provázaný systém konceptů vzdělávání pedagogických pracovníků, dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, profesního standardu učitele (pedagogických pracovníků) a kariérního systému pedagogických pracovníků.

Přibližme si alespoň rámcově některé ze základních částí uvedeného systému.

Zdroj: Autor

Obr. 1: Vzdělávání pedagogických pracovníků

¹ Poznámka autora: Například v roce 2009 byl na Slovensku přijat zákon č. 317/2009 Z. Z., o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, díky kterému dochází na Slovensku v oblasti DVPP k významným změnám, mimo jiné k provázanosti DVPP s kariérním systémem pedagogických pracovníků. Podle pracovníků MŠMT, odboru organizačně správních činností a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, by se nově přijatý legislativní předpis Slovenské republiky mohl v mnohém stát inspirací při tvorbě, popř. novelizaci legislativních předpisů ČR v oblasti péče o pedagogické pracovníky.

2.1 Další vzdělávání pedagogických pracovníků

Podle J. Kohnové má další vzdělávání učitelů (DVU) již více než dvousetletou tradici. Odkázat však lze i na dřívější doby, kdy například již v době předbělohorské pražská univerzita pedagogicky řídila v Praze okolo 17 „partikulárních“ škol a rektor univerzity byl nejvyšším správcem celého školského systému, který v Čechách a na Moravě podléhal univerzitě. K důležitým milníkům tvorby DVU náležel rok 1842, kdy byl v Praze, především zásluhou K. S. Amerlinga, zřízen učitelský ústav s názvem „Budeč“. Jedním z jeho hlavních úkolů bylo vzdělávat učitele v praxi prostřednictvím učitelských konferencí. Přelomovým rokem byl z hlediska DVU rok 1869, kdy byl vydán říšský zákon², který obsahoval povinnost zřizování okresních učitelských knihoven a konání jednorozhodných okresních učitelských konferencí, kde se učitelé měli „*raditi a rokovati o věcech školství se týkající*“. V době první Československé republiky významně pečovaly o DVU dvě vrcholové (centrální) organizace s názvy „Československá obec učitelská“ a „Svaz učitelstva československého“. V období po druhé světové válce a v období 70. až 80. let 20. století se postupně DVU legislativně ukotvovalo ve vzdělávacím systému. V roce 1945 byl založen³ „Výzkumný ústav pedagogický J. A. Komenského“ v Praze, s pobočkou v Brně a v roce 1955 vznikly krajské ústavy pro DVU (pozdější krajské pedagogické ústavy) a okresní pedagogická střediska. V roce 1977 byl vytvořen jednotný systém DVU⁴ a v roce 1978 byla zákonem⁵ zakotvena do vzdělávacího systému zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. V dalších letech byla organizace a činnost těchto zařízení postupně legislativně upravována⁶ (Kohnová, 2004).

V roce 2003 definuje Pedagogický slovník (Průcha, Walterová, Mareš) další vzdělávání učitelů (angl. in-service teacher training) jako vzdělávání navazující na přípravné vzdělávání učitelů, jako právo i povinnost učitelů v činné službě. Podle výkladu těchto autorů plní další vzdělávání učitelů dvě hlavní funkce - standardizační a rozvojovou. První (standardizační) funkce slouží k zajištění a udržení kvality a úrovně stávajícího vzdělávacího systému a druhá (rozvojová) funkce podporuje jeho rozvoj a inovace. Podle zmíněných autorů není DVU legislativně upraveno⁷, avšak postupně se vytváří jeho systém a institucionální struktura.

² Říšský zákon č. 62: Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené ze dne 14. 5. 1869.

³ Dekretem prezidenta republiky ze dne 27. října 1945.

⁴ Vyhláška č. 80/1977 Sb., o jednotném systému dalšího vzdělávání učitelů škol poskytujících základní, střední a vyšší vzdělání a ostatních pedagogických a výchovných pracovníků.

⁵ Zákon č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních.

⁶ Např. vyhláška č. 61/1985 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků.

⁷ Poznámka autora: V roce 2004 byl vydán zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů (zákon

V materiálu MŠMT s názvem „Vize systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků do roku 2015“ (Tomek a kol., 2009) je DVPP popisováno jako systematický, nepřetržitý a koordinovaný proces, který navazuje na pregraduální vzdělávání a trvá po celou dobu profesní dráhy učitele, je zaměřeno na rozvoj vzdělávání, na rozvoj školy a školského zařízení jako vzdělávací instituce, rozvíjí profesní kompetence pedagogů a jejich trvalý osobnostní rozvoj. Autoři tohoto materiálu uvádí, že se jedná o nejefektivnější formu vyrovnávání obsahu i metod vzdělávání a výchovy ve školství s rychlým vývojem a proměnami společnosti a o jeden ze základních předpokladů transformace školství.

V obou definicích je zmíněna návaznost DVPP na přípravné vzdělávání učitelů. Musíme však připustit, že podle § 2 odst. 2 písm. f) zákona o pedagogických pracovnících je pedagogickým pracovníkem také asistent pedagoga, kterému k získání kvalifikace k výkonu povolání, kromě jiného, postačuje základní vzdělání a absolutorium programu DVPP zaměřeného na jeho přípravu (§ 20 písm. e)). Tato skutečnost je zohledněna i ve schématu uvedeném na Obr. 1.

Další části, které bychom měli alespoň rámcově definovat, jsou profesní standard učitele a kariérní systém pedagogických pracovníků.

2.2 Profesní standard učitele

Využijeme další materiál MŠMT s názvem „Tvorba standardu profesní způsobilosti a výkonu profesní činnosti učitele“ (Rýdl a kol., 2009). Zde je chápán profesní standard kvality učitele jako rámec žádoucích kompetencí a činností učitele, kterých lze dosáhnout za podmínky, že bude vytvořena systémová podpora učitelů ve zvyšování kvality jejich práce.

V pojetí autorů tohoto materiálu vyjadřuje profesní standard učitele průnik mezi „objektivními“ požadavky na plnění úkolu na určité úrovni a mezi realitou danou aktuálním stupněm profesního vývoje. Autoři uvádějí, že: *„Pro funkčnost standardu je velmi důležité, aby byl široce sdílen různými aktéry vzdělávání, aby byl vnitřně přijat samotnými učiteli, aby byl v souladu s tím, jak oni sami chápou podstatu své práce a jak vidí sami sebe jako profesionály, jak vnímají svou profesní identitu. Standardy jako normy kvality profese, explicitně definované indikátory kvality výkonu profese by měly být vytvářeny v profesním diskursu a široce sdíleny v profesní komunitě. Pouze profesní standard, který je sdílený a zvnitřněný, může být pro učitele motivací a motorem ke zkvalitňování vlastní činnosti.“*

Pro naše potřeby můžeme tuto široce pojatou definici zobecnit a hovořit o profesním standardu pedagogického pracovníka.

o pedagogických pracovnících), ve znění pozdějších předpisů; v roce 2005 byla vydána vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění vyhlášky č. 412/2006 Sb. V těchto legislativních normách je problematika dalšího vzdělávání učitelů zakotvena.

2.3 Kariérní systém pedagogických pracovníků

V pedagogickém slovníku (Průcha, Walterová, Mareš, 2003) je užit pojem kariérní růst učitele, jako „*gradace profesní dráhy učitele spojená s postupným přebíráním pozic ve škole (např. třídní učitel, uvádějící učitel, předseda předmětové komise) a řídicích funkcí (zástupce ředitele, ředitel, inspektor apod.)*.” Tentýž zdroj také upozorňuje na spojení kariérního růstu s platovým postupem a zdůrazňuje, že v ČR dosud nebyl systém kariérního růstu oficiálně přijat⁸.

3 Materiál a metody

Pokud budou všechny popsané části systému systematicky provázány, lze hovořit o koncepci vzdělávání pedagogických pracovníků (Obr. 1). V tomto složitém systému se pak jako pomyslné dějové „prvky“ pohybují aktéři, pedagogičtí a odborní pracovníci, ve svých jednotlivých rolích.

Tento systém by bylo jistě možno zkoumat z mnoha aspektů a úhlů pohledu. My se však soustředíme pouze na jeden prvek systému, na ředitele základních škol a jejich roli v tomto systému.

Nejdříve opět alespoň rámcová definice pojmu ředitel školy a nástin role ředitele a vedení školy v otázce řízení dalšího vzdělávání pracovníků školy.

3.1 Ředitel školy

Podle pedagogického slovníku (Průcha, Walterová, Mareš, 2003) je ředitelem školy zákonem pověřený pracovník k výkonu některých funkcí státní správy ve školství, s rozsáhlými kompetencemi ve vztahu ke škole, veřejnosti, obci aj. Zejména odpovídá za plnění učebních plánů a učebních osnov, za odbornou, výchovnou a vzdělávací práci, efektivní využívání finančních prostředků, jmenuje své zástupce atd.

Pro naše potřeby rozšířme uvedenou definici o další povinnost ředitele školy, kdy podle § 164 odst. 1 písm. e) školského zákona vytváří podmínky pro DVPP a kdy podle § 24 odst. 3 zákona o pedagogických pracovnících organizuje DVPP podle plánu dalšího vzdělávání, s ohledem ke studijním zájmům pedagogických pracovníků, potřebám a rozpočtu školy.

3.2 Role vedení školy

B. Lazarová (2006) odkazuje na několik zahraničních autorů, kteří se na definování role vedení školy v oblasti podpory profesionálního rozvoje učitelů a organizování dalšího vzdělávání učitelů zaměřují. Jedním z nich je např. Drago-Severson, který zdůrazňuje, že ředitelé nemohou

⁸ Poznámka autora: Zákon o pedagogických pracovnících upravuje předpoklady pro výkon činnosti pedagogických pracovníků a jejich kariérní systém. Doplňujícím předpisem k zákonu o pedagogických pracovnících je vyhláška č. 317/2005 Sb., která mimo jiné vymezuje podmínky zařazení pedagogických pracovníků do kariérních stupňů.

dostatečně účinně podporovat učení dospělých ve školách, pokud nejsou schopni sami měnit své profesionální chování a věnovat dostatek prostoru reflexi vlastních potřeb a nastiňuje čtyři základní pilíře tzv. vedení zaměřeného na učení dospělých:

- týmování (tj. podpora spolupráce, tvorba a řízení práce v týmu, tzv. teambuilding),
- delegování (tj. delegování pravomocí, zplnomocňování učitelů, pověřování učitelů vedením a pravomocemi, vedení učitelů k přebírání odpovědnosti apod.),
- akční výzkum (podpora experimentování, inovování, reflexe praxe, dokumentace zkušeností, projektová práce, řízení změn apod.),
- mentoring (podpora mentorských programů, předávání zkušeností, supervize apod.).

Podle B. Lazarové (2006) patří mezi důležité odborníky v této oblasti také Bredeson a Johansson, kteří na základě rozhovorů s řediteli škol identifikovali konkrétní oblasti významného vlivu ředitelů na profesionální rozvoj učitelů. Podle těchto autorů je ředitel školy mimo jiné modelem učícího se lídra, který se účastní akcí dalšího vzdělávání společně s učiteli, plánuje vlastní profesionální rozvoj, orientuje se v problematice rozvoje lidí a vzdělávání dospělých. Podporuje učitele v plánování a realizaci aktivit profesionálního rozvoje v souladu s jejich potřebami. Hodnotí efektivitu dalšího vzdělávání, poskytuje učitelům pravidelné supervize, zpětnou vazbu a hodnotí jejich práci.

Autorka zde uvádí, že stanovit hlavní oblasti práce a úkoly ředitele školy v oblasti podpory profesionálního rozvoje, nemusí být příliš složité. Upozorňuje však na aspekty, které není možné detailně popsat, vymezit, ani dát přesný návod. A to je podoba profesionálního chování a jednání, míra direktivity a přebírání odpovědnosti.

V této souvislosti autorka zmiňuje (s. 191) další dvojici odborníků, DuFoura a Berkeye, kteří vidí roli ředitelů především v podpoře, plánování a stimulaci učení učitelů, varují před tím, aby se ředitel školy stal hlídačem, kontrolorem a jedinou řídicí silou profesionálního rozvoje učitelů.

B. Lazarová (2006) uvádí i vlastní závěry podepřené výzkumem. Jednalo se o tříletý projekt (2003 – 2005) s názvem „Psychologické aspekty dalšího vzdělávání učitelů“ podporovaný Grantovou agenturou České republiky (grant č. 406/03/0700, spoluředitelka A. Prokopová) zaměřený na studium okolností a podmínek, které významně ovlivňují úspěšnost a efektivitu dalšího vzdělávání učitelů. Zajímavým postřehem (B. Lazarová, 2006) je pohled na profesionální dilemata jako nezbytnou součást práce ředitele školy. Vyčerpávající může být především neustálá oscilace a vyvažování postojů, kterým se nelze v rámci řízení rozvoje pracovníků vyhnout:

- viditelně řídit x zůstat v pozadí,
- nařizovat x dbát na dobrovolnost a spontaneitu,
- kontrolovat a hodnotit x podporovat sebehodnocení,
- důvěřovat x nedůvěřovat.
- delegovat x přebírat odpovědnost,

- opakovaně nabízet x rezignovat,
- odměňovat iniciativu x považovat ji za samozřejmost,
- respektovat vytíženost a osobní problémy učitelů x vyžadovat aktivitu bez ohledů.

I některé další výzkumné závěry (B. Lazarová, 2006) jsou velmi zajímavé. Nejdříve byla provedena identifikace řady jevů, o kterých lidé z vedení škol v souvislosti se řízením dalšího vzdělávání učitelů hovořili, a které byly explicitně zdůrazněny v relevantních školních dokumentech. Tyto jevy byly rozděleny do několika kategorií. Zde je ukázka výčtu některých z nich:

- vyhledávání a distribuce nabídek DVU,
- spolupráce s vnějšími subjekty DVU,
- plánování DVU,
- motivování učitelů k dalšímu vzdělávání,
- uvolňování učitelů,
- kontrolování DVU.

Podle B. Lazarové je uvedený výčet neúplný, avšak naznačuje širí úkolů, výzev a odpovědností vedoucích pracovníků škol v oblasti řízení DVU. Samotný výzkum následně sledoval angažovanost ředitelů škol (ve vybraných školách) při naplňování výše zmíněných rolí a úkolů.

3.3 Základní výzkumné okruhy

- role ředitele základní školy v procesu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků;
- problematika organizace DVPP v základních školách;
- problematika priorit ředitele základní školy v oblasti DVPP;
- problematika studia ke splnění kvalifikačních předpokladů a dalších kvalifikačních předpokladů, studia k prohlubování odborné kvalifikace z pohledu ředitele základní školy;
- problematika vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti informačních a komunikačních technologií, cizích jazyků, předmětových didaktik z pohledu ředitele základní školy;
- analýza dokumentů vybraných zemí Evropské unie zaměřených na zvolenou výzkumnou oblast.

Připravovaný výzkumný projekt „Role ředitele základní školy v procesu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků“, u kterého je plánována realizace v letech 2010 – 2012, bude tematicky doplňovat výše zmíněný realizovaný projekt „Psychologické aspekty dalšího vzdělávání učitelů“ a také projekt s názvem „Ředitelé českých škol a jejich životní a profesní dráha“ podporovaný Grantovou agenturou České republiky (grant č. 406/07/0845, řešitelé: Milan Pol, Petr Novotný, Lenka Hloušková, Martin Sedláček), který proběhl v letech 2007 – 2009 a který byl zaměřen na ředitele českých škol, skupinu pedagogických pracovníků, o které existují dílčí poznatky, ale systematictěji zatím zkoumána v českém prostředí nebyla. V projektu šlo o zjištění, jak se existující koncepty a teoretické poznatky o řízení škol a vedení promítají do očekávání na roli

ředitele školy. Závěry z tohoto projektu nebyly prozatím uceleně publikovány.

3.4 Design výzkumného projektu

Jako hlavní výzkumné metody tohoto projektu jsou zvoleny analyticko-srovnávací metoda, dotazníkové šetření, analýza školní dokumentace a hloubkový rozhovor.

V první fázi projektu bude provedeno dotazníkové šetření, kdy bude osloven co největší počet ředitelů základních škol. Pro tyto potřeby bude vytvořen konkrétní dotazník.

V rámci pilotáže a předvýzkumu bude dotazník otestován na malém vybraném vzorku respondentů tak, aby bylo možno ověřit jeho vhodnost pro stanovenou cílovou skupinu a současně ověřit využitelnost vytvořeného výzkumného nástroje vzhledem k tématu výzkumného projektu.

Logistika dotazníkového šetření - průvodní dopis k dotazníkovému šetření bude s využitím databáze MŠMT rozeslán na kontaktní emailové adresy všech základních škol v ČR (cca 4200 škol). Průvodní dopis bude obsahovat odkaz na interaktivní dotazník, který bude uveřejněn po dobu cca 4 měsíců na webových stránkách dané vzdělávací instituce.

V rámci druhé fáze projektu budou provedeny případové studie na 2-3 vybraných základních školách. Součástí případové studie bude provedení analýzy školní dokumentace a hloubkových rozhovorů s řediteli a pedagogickými pracovníky vybraných základních škol. Zjištěná data z provedených případových studií budou komparována s výsledky dotazníkového šetření, což umožní zvýšit míru validity provedeného výzkumu.

4 Výsledky a diskuze

Podle P. Urbánka, předsedy České asociace pedagogického výzkumu (ČAPV), se jedná o: „... velmi užitečné, odborné a snad i výzkumně uchopitelné téma ...“ (cit. e-mailové komunikace s autorem, r. 2009).

Z doposud provedených vstupních studií se zdá, že v oblasti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, se objevují pro pedagogický výzkum velmi zajímavá „bílá místa“, která stojí za zmapování. Výzkumný projekt „Role ředitele základní školy v procesu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků“ by k tomuto mohl svým dílem přispět.⁹

V systému DVPP jsou ředitelé škol jedním ze základních pilířů a jak naznačují vstupní studie, existují sice o této heterogenní skupině dílčí poznatky, ale systematicky zatím zkoumána v českém prostředí nebyla.

Základní design projektu byl nastaven, je však možné, že se v průběhu výzkumu ukáže, že je vhodné provést vhodné doplňující studie či zařadit doplňující výzkumné metody.

⁹ Poznámka autora: Projektový záměr byl konzultován s pracovníky Oddělení dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků MŠMT a podle jejich vyjádření nebyl posud v této oblasti obdobný výzkum prováděn.

5 Závěr

Ústav pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně připravuje v rámci své vědecko-odborné činnosti výzkumný projekt s názvem „Role ředitele základní školy v procesu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků“. Jeho cílem je konfrontace teoretických poznatků, výzkumu a praktické realizace dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků z pohledu ředitelů základních škol.

6 Použité zdroje

6.1 Literatura

- Bredeson, P. V., Johansson, O.: The school principal's role in teacher professional development. *Journal of in-service education*, 2000, roč. 26, č. 2, s. 385 - 401
- Drago-Severson, E.: *Helping teachers learn*. Thousand Oaks, California: Corwin Press, 2004
- Dufour, R., Berkey, T.: The principal as staff developer. *Journal of staff development*, 1995, roč. 16, č. 4, s. 2 - 6
- Kohnová, J.: *Další vzdělávání učitelů a jejich profesní rozvoj*. Praha: Univerzita Karlova. 2004, 181 s., ISBN 80-7290-148-6
- Lazarová, B. a kol.: *Cesty dalšího vzdělávání učitelů*. Brno: Paido, 2006, ISBN 80-7315-114-6, s. 189 - 194
- Průcha, J.: *Učitel. Současné poznatky o profesi*. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-621-7
- Průcha, J. - Walterová, E. - Mareš, J.: *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-772-8

6.2 Další zdroje

- MŠMT: *Odborný růst pedagogického pracovníka. Část projektu Program Učitel. Materiál MŠMT*. Praha, 1998
- MŠMT: *Zásady ministerstva školství ČSR ze dne 9. října 1987 o organizaci a činnosti zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a pro tvorbu sítě těchto zařízení. Věstník MŠ a MK ČSR roč. XLIII*. Praha, 1987
- MŠMT: *Zpráva o vývoji českého školství od listopadu 1989. Materiál MŠMT*. Praha, 2009
- MŠMT: *Výklad ministerstva školství ČSR k vyhlášce Vyhláška č. 61/1985 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků. Věstník MŠ a MK ČSR roč. XLIII*. Praha, 1987
- NIDV: *Návrh řešení problematiky systému DVPP. Materiál NIDV*. Praha, 2007
- Rýdl, K. a kol.: *Tvorba standardu profesní způsobilosti a výkonu profesní činnosti učitele. Materiál MŠMT*. Praha, 2009
- Tomek, K. a kol.: *Vize systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků do roku 2015 Materiál MŠMT*. Praha, 2009

6.3 Internetové zdroje

Pol, M., Novotný, P., Hloušková, L., Sedláček, M.: Ředitelé českých škol a jejich životní a profesní dráha. Výzkumný projekt v období let 2007 – 2009 podporovaný Grantovou agenturou České republiky (grant č. 406/07/0845) [on-line]. [cit. 26. 4. 2010]
<http://www.phil.muni.cz/wupv>

Kontakt na autora

Mgr. Jan Bilík
odborný pracovník
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT)
Ústav pedagogických věd
Filozofická fakulta
Masarykova univerzita v Brně
A. Nováka 1, 602 00 Brno
E-mail: jan.bilik@msmt.cz
15418@mail.muni.cz